

A nyúlhúspiace és az egy főre jutó nyúlhúsfogyasztás alakulása Magyarországon

CSIPKÉS MARGIT

Kulcsszavak: húsfogyasztás, egészséges étkezés, export-import, hústermékek, előrejelzés

JEL-kód: Q11, Q13, Q19

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Az alacsony koleszterin- és magas fehérjetartalma miatt a nyúlhús jó alternatíva lehet az emberi táplálkozásban (baromfi, sertés stb. mellett), így érdemesnek találtam áttekinteni a nyúlhúspiace és a nyúlhúsfogyasztás alakulását Magyarországon.

A hivatalosan elérhető FAO-adatbázisok alapján látható, hogy nemcsak a világon, de az EU-ban és Magyarországon is kevés az eladott nyúl mennyisége (alacsony a nyúlhúsfogyasztás is, mivel az egy főre jutó fogyasztás 2019-ben a világon 0,46 kg volt; az EU-ban az ebből a szempontból vezető országokban: Csehország 3,72 kg/fő/év, Spanyolország 1,09 kg/év/fő, Szlovákia 0,82 kg/év/fő és Olaszország 0,75 kg/év/fő).

A FAO adatbázisa alapján a nyúlhúsfogyasztás az összes húsfogyasztás megközelítőleg 3%-át tette ki az Európai Unióban 2019-ben. Az EU-ban 234 ezer tonna nyúl- vagy mezei nyúlhúst termeltek 2019-ben, ami 8,94%-kal volt alacsonyabb a megelőző évhez képest. Ennek okai véleményem szerint a gazdasági válság negatív hatásai, a fogyasztók életmódváltása, étkezési szokásaik megváltozása, illetve a fogyasztók növekvő elégedetlensége a nyulak tartási körülményeivel (emellett a nyulak háziállatként való tartása is erősödik). Az EU-s nyúlhústermelésből Spanyolország 23%-kal, Olasz- és Franciaország 18-18%-kal részesült. Ez a három ország az összes nyúlhústermelés megközelítőleg 60%-át adta. Ezen országokat a Cseh Köztársaság, Németország, Magyarország (a magyar nyúlhústermelés erősen exportorientált) és Bulgária követte, melyek a termelés megközelítőleg 35%-át adták 2019-ben.

Az export-import piac áttekintésénél figyelembe kellett venni, hogy egész nyúl vagy darabolt termékek kerülnek-e értékesítésre. Ennek oka, hogy azokban az országokban, ahol az egész nyulat adják el, ott az azonos mennyiség esetén kisebb árbevételhez lehet jutni. Ahol azonban darabolt termékek kerülnek értékesítésre, ott sokkal magasabb lesz az árbevétel, mivel az értékesebb hústermékek drágábban kerülnek eladásra. Az Európai Unió tagállamai közül a legnagyobb exportőrnek számító Spanyolországban kis súlyban vágják a nyulakat, így természetesen alacsonyabb áron tudják a húst értékesíteni. Ezzel szemben Magyarország a legigényesebb svájci és német piacra adja el a legtöbb darabolt termékét, ezért magasabb árbevételhez jut.

Kutatásomban előrejelzést is készítettem a magyarországi nyúlhús fogyasztására vonatkozóan. A vizsgált adatok esetén látható, hogy 2019-ben a Közép-Magyarország régióban volt a legmagasabb a nyúl-, kecske- és juhhús fogyasztása (0,3 kg/fő/év), a többi régióban alacsonyabb vagy elhanyagolható volt a mennyisége.

A régiós vizsgálat alapján megállapítható, hogy a Dél- és Észak-Alföld régióban, illetve a Nyugat-Dunántúl régióban minimális csökkenés, míg a Közép-Magyarország régióban már minimális növekedés jelezhető előre a múltbéli adatok alapján.

BEVEZETÉS

A kutatásom célja a nyúlhús piaci tendenciáinak áttekintése a világon, az Európai Unióban, illetve Magyarországon egyaránt. A nyúlhús fogyasztás jelenlegi helyzetének felmérését azért is tartom fontosnak, mivel a nyúlhús az egyik legmagasabb fehérjetartalmú táplálék. A nyúl húsa a modern ételmezés iránti igényeknek megfelel, a zsírsavak között magas a többszörösen telítetlen zsírsavak (pl. omega-3) aránya. Emellett a B₂-tartalma a többi húsféléhez viszonyítva kiemelkedő. A nyúlhúsban magas az esszenciális aminosav-tartalma, valamint fontos tulajdonsága, hogy kiváló diétázók számára is, mivel mérsékelt magas az energiatartalma, alacsony a zsír- és koleszterintartalma.

Korábban is készült már tanulmányok a nyúlhús fogyasztására vonatkozóan (Bodnár és Horváth, 2008; Szakály et al., 2009; Szendrő, 2016; Bodnár et al., 2019), de ezek a tanulmányok más szemszögből vizsgálták meg a nyúlhús fogyasztását.

A világ nyúlhústermelését vizsgálva megállapítható az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (továbbiakban FAO) adatai alapján, hogy 2017-ben Kína, Spanyolország, Egyiptom és Olaszország a legnagyobb nyúlhústermelő ország. Magyarországon jelenleg a nyúlhús termelése minimálisnak tekinthető a világon vezető szerepet betöltő országokhoz képest, de az európai uniós országok nyúlhússal való ellátásában jelentős szerepe van hazánknak. Hazánkban a hízonyúl felvásárlása a 60-as években kezdődött meg, amikor még a kisüzemeknek (90%) volt nagyobb jelentősége a nagyüzemekhez képest. Azonban a 90-es években a jövedelmezőség csökkent (magasabb üzemanyagárak, magasabb szállítási költségek miatt). A termelés szerkezetében változások következtek be, az egyre nagyobb szállítási költség miatt kevesebb kisüzem tudott gazdaságosan működni, ezért a nagyüzemi telepek száma és mérete is megnöve-

kedett (nagyüzemek saját gépkocsival szállították a nyulakat a vágóhidra). A kisüzemek részaránya 90%-ról 1-2%-ra csökkent, így a nyúlhús-előállítás is nagyüzemi kereteken belül valósult meg. Ezen nagyüzemek napjainkig is megvannak, mivel a nagyobb telepek jobb alkupozícióban vannak a kis telepekhez képest (Szendrő, 2015).

A nyúlhús Magyarországon sok áruházláncban megtalálható, de még mindig nem annyira kelendő, mint a környező országokban. Hazánk így erősen exportorientáltnak számít a nyúlhústermelés tekintetében, mivel a nyúlhús 90%-a Németországba, Svájcba, Olaszországba, Spanyolországba, Romániába és Hollandiába kerül (Külföldön végzik, 2019).

Ezen ismeretek alapján célom a nyúlhús nemzetközi tendenciáinak feldolgozása/bemutatása többéves adatsor felhasználásával. Ezen felül célom a nyúlhús fogyasztás alakulásának áttekintése a jelentősebb területi egységeken, valamint az egy főre jutó húsfogyasztás vizsgálata Magyarország esetén 2010–2018 között (településtípusonként is). A kutatásom befejező részében előrejelzést is készítettem a nyúlhús fogyasztására vonatkozóan, mellyel célom az volt, hogy a múltbéli adatok alapján meg tudjam állapítani, milyen nyúlhús fogyasztási tendencia várható Magyarországon.

ANYAG ÉS MÓDSZERTAN, CÉLOK

A téma feldolgozása érdekében a kutatómunkámban leíró statisztikai módszereket, illetve időszerelemzést használtam. A szükséges adatokat a *Food and Agriculture Organization* (továbbiakban FAO), a *European Statistics* (továbbiakban Eurostat), illetve a Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban KSH) statisztikai adatbázisaiból gyűjtöttem össze. A feldolgozott időszak a 2010 és 2020 közötti volt, ahol export- és importmennyiségeket, forgalmazott és értékesített mennyiségeket egyaránt összegyűjtöttem a világ, az Európai Unió tagországai és Magyarország esetén.

A világ és az európai uniós adatok esetén a nyúlhús fogyasztás önmagában vizsgálható adatokat tartalmaz, azonban Magyarországon esetén a nyúlhús csoport megjelölésébe beletartozik a kecske-, a juh- és egyéb húshús fogyasztás is. A KSH (2007, 2020) hivatalosan elérhető kiadványai alapján jól látható, hogy a juh-, kecske-, nyúl- és egyéb hús kategóriának a döntő többségét a nyúlhús adja. Ezért a tanulmány elkészítése során úgy gondoltam, hogy a magyarországi adatok összehasonlíthatók az uniós és a világ adataival.

Az első módszertani csoportot a viszonyszámok jelentették, melyeknél a megoszlási, a dinamikus (állandó bázisú, illetve változó bázisú viszonyszámok) és a területi összehasonlító viszonyszámokat alkalmaztam.

A *megoszlási viszonyszám*nál a statisztikai sokaság egyes részeinek a sokaság egészéhez viszonyított arányát képeztem. A számítás eredményeként az adott rész-sokaság arányát kaptam meg a teljes sokaságból (%).

Az *összehasonlító viszonyszámok* meghatározásához térbeni és időbeni adatokat használtam fel. Ha az adatok időben ismertek, akkor dinamikus viszonyszámokat (bázis- és láncviszonyszám), ha pedig térben ismertek, akkor területi összehasonlító viszonyszámot alkalmaztam (Hunyadi és Vita, 2006). A *dinamikus viszonyszámok* egyik altípusa az *állandó bázisú viszonyszám*, ahol az idősor valamely adatát az időszakban bázisnak választott értékhez viszonyítottam. A dinamikus viszonyszámok másik altípusa a *változó bázisú viszonyszám*, ahol az idősor adott értékét a közvetlen megelőző időszak értékéhez hasonlítottam (Sándorné et al., 1997). A *területi összehasonlító viszonyszám* elkészítésénél az adott területhez tartozó adat és a bázisnak választott terület hányadosát képeztem (%).

A második módszertani csoport a középértékek, melyek közül a számított és a helyzeti középértéket alkalmaztam.

A számított középértékek közül a számtani és mértani átlagot, míg a helyzeti középértékek közül a mediánt és móduszt határoztam meg. A számtani átlag az észlelési adatok olyan középértéke, melyet az adatok helyébe helyettesítve az adatsor összege változatlan marad (Hunyadi és Vita, 2008a). A mértani átlagot az időbeli folyamatok átlagos változásának meghatározásához használtam (bázis- és láncviszonyszámok alapján). Mivel a gyakorlati életben nem minden esetben az átlagok a legalkalmasabbak az egyes sorok jellemzésére, így a középértékek közül a mediánt és a móduszt is használtam. A medián a sorba rendezett adatsor közepén elhelyezkedő középértéke, melynél az összes előforduló ismérvérték fele kisebb, fele pedig nagyobb. A módusz diszkrét ismerv esetén a leggyakrabban előforduló ismérvértéket jelenti, míg a folytonos ismerv esetén a gyakorisági görbe maximumhelye.

A kalkulációk elkészítésekor idő-sorelemzést is (trendszámítást) alkalmaztam, ahol lineáris összefüggéseket vizsgáltam. A lineáris trendszámítás az egyik legelterjedtebb, melyet akkor alkalmazunk, ha a grafikus ábrákon a szomszédos időszakok közötti változás abszolút mértéke bizonyos állandóságot mutat, az ábrázolt „pontok” egy egyenest írnak le. A lineáris trendszámítás alapmodellje az

$$y_t = y_0 + y_1 * t + \varepsilon_t, \text{ ahol az } y_t \text{ a } t\text{-edik}$$

elem trendértéke, t az időváltozó, az y_0 a $t = 0$ időponthoz tartozó trendérték, az y_1 a trendfüggvény meredeksége, azaz időegység alatt egy időszakra jutó átlagos növekedés mértéke, az ε a t -edik időponthoz tartozó véletlen (Hunyadi és Vita, 2008b). Az y_0 és y_1 az alapmodell két ismeretlen paramétere, melyek meghatározása a legkisebb négyzetek módszerével történik (az alapmodellben lévő véletlen szerepét minimálisra lehet venni). Céloom a lineáris trend elkészítésével, hogy a múltbéli adatok

alapján a következő időegységre előre tudják jelezni. A tapasztalati értékekre illesztett egyenes esetén a Pearson-féle korrelációs együttható értékét is meghatároztam, mely arra adott választ, hogy a két vizsgált sokaság milyen szoros kapcsolatban van. A Pearson-féle korrelációs együttható négyzete a determinációs együttható, mely azt határozta meg, hogy a magyarázó változó a független változót hány százalékban magyarázza. A pontokra illesztett egyenes esetén 5%-os alfa értéket vettem figyelembe. Az alfa érték mellett határoztam meg a tengelymetszetet (a nulladik időszakra meghatározható kiindulási érték, csak akkor kell értelmezni, ha annak van értelme) és a meredekséget (az x változó egy egység növelésével hogyan változik a pontokra illesztett egyenes iránya). Ezen előrejelzésre azért volt szükség, hogy a múltbeli adatok alapján előre tudják becsülni (Hunyadi, 2008b). A nyúlpiac nemzetközi tendenciáinak feldolgozásához/bemutatásához is többéves adatsort vettem figyelembe.

EREDMÉNYEK

A világ, az EU és Magyarország nyúlhúspiacának alakulása

Az Európai Unió 2017-es tanulmánya alapján (EU, 2017) más állatfajokhoz képest alacsonyabb mennyiségű a nyúlhús fogyasztása az EU-ban, amelyek háztáji gazdaságokból, közvetlen és helyi értékesítésből (piacokról), illetve kiskereskedelmi csatornákból származnak. Az Európai Unióban tagországi adatok alapján mintegy 161 000 háztáji nyúlfarm található (European Commission, 2017). Magyarország és Hollandia exportorientált nyúltenyésztő iparral rendelkezik, amelynek nemzeti fogyasztása nagyon alacsonynak tekinthető. Az EU-ban folyamatosan csökkent a nyúlhús fogyasztása az elmúlt év adatait vizsgálva. Ez a fogyasztáscsökkenés főként az élelmiszerekkel kapcsolatos fogyasztói szokások változásával függ össze (a fogyasztó

tók kevésbé fogyasztják a nyúlhúst más hústermékekhez képest, a nyúl kedvtelésből tartott állatként való megítélésének fokozódása, a fogyasztói árelvárások alacsonyabbak a jelenlegi piaci árhoz képest, a kiskereskedelmi árverseny más húsokkal szemben). Az EU-ban a nyúlhús fogyasztása személyenként 0,5 kg/év (ebből 0,34 kg kereskedelemről származik). Spanyolországban és Portugáliában a nyúlhús árai közvetlenül versenyeznek a baromfihús árával (Spanyolországban és Portugáliában a nyúlhús 5 euró/kg, Belgiumban 10 euró/kg, Németországban 11 euró/kg). A nyúlhús fogyasztás csökkenése miatt az elmúlt 10 évben az EU-ban a nyúlhústermelés körülbelül 19%-kal csökkent (minden tagország esetén igaz a csökkenés). Belgium és Hollandia (amelyek az EU teljes termelésének 2,5%-át adják) kivételt képeznek, mivel képesek voltak fenntartani termelési szintjüket, ugyanis termelési rendszereiket úgy alakították ki, hogy kielégítsék a jólétudatos fogyasztói csoportokat hazájukban és külföldön is. Ezzel a negatív tendenciával szemben a fogyasztók úgy vélik, hogy a nyúltenyésztés fenntartható és egészséges húst biztosít, ami – bár nagyon alacsony alapon – támogatja a fogyasztás elterjedését bizonyos fogyasztói csoportokban és tagállamokban.

A FAO adatbázisa alapján a nyúlhús fogyasztás az összes húsfogyasztás megközelítőleg 3%-át tette ki az Európai Unióban 2018-ban, mely a különböző haszonállatokból előállított hús mennyiségéhez képest alacsonynak tekinthető (Szendró et al., 2020). A világ adatai alapján a nyúlhús termelésének 60%-át Kína adja (ahol folyamatosan növekszik a termelés és a fogyasztás is) (Mammeri és Legendre, 2020). A nyúlhús előállításában és fogyasztásában Kína mellett Franciaországnak, Olaszországnak és Spanyolorzágnak van nagy hagyománya. A Faostat adatbázisa szerint a nyúlhústermelés Kínában 2018-ra a korábbi 370 ezer tonnáról 865,5 ezer tonnára

nőtt, mely 134%-os növekedést jelentett. A 2000–2018 közti időszakban Mexikóban 4,16 ezer tonnáról 4,48 ezer tonnára (+8%), Olaszországban 42,17 ezer tonnáról 43,11 ezer tonnára (+2%) nőtt a nyúlhús mennyisége (Trocino et al., 2008). Ezzel szemben 2000 és 2018 között Lengyelországban 3,30 ezer tonnáról 3,00 ezer tonnára csökkent (–9%), Franciaországban 73,37 ezer tonnáról 43,89 ezer tonnára (–40%), Braziliában 2,10 ezer tonnáról 1,19 ezer tonnára (–43%), míg Spanyolországban 103,60 ezer tonnáról 55,82 ezer tonnára (–46%) csökkent a nyúlhús mennyisége. Ezzel párhuzamosan ugyanezen időszakban 14,00 ezer tonnáról 5,64 ezer tonnára csökkent a nyúlhús mennyisége Magyarországon.

Az Európai Unió tagállamait vizsgálva megállapítható, hogy a nyúlhús értékesítéséből származó bevétele 2018-ban megközelítőleg 383,5 milliárd forintot tett ki, mely 12%-kal haladta meg az előző évi értéket (IndexBox, 2020). Ezzel szemben 2019-re az EU nyúlhúspiacának bevétele 295 milliárd forintra csökkent le, mely megközelítőleg 23%-os csökkenés az előző évhez képest.

Az Európai Unióban 2018-ban 257 ezer tonna nyúl- vagy mezei nyúlhúst termeltek, mely az előző évi adatokkal szinte megegyezik (Szendrő et al., 2019). A 257 ezer tonna mennyiségből az export csak minimálisnak tekinthető (10% részarány, 25 ezer tonna), ugyanúgy, mint az előző 5 vizsgált évben is.

A 2019-es adatok alapján az EU-ban 234 ezer tonna nyúl- vagy mezei nyúlhúst termeltek, ami 8,94%-kal volt alacsonyabb a megelőző évhez képest. Véleményem szerint ez egy összetett folyamat eredménye, mivel számos ok lehet ezen csökkenés hátterében. Ilyen például a gazdasági válság negatív hatásai, a fogyasztók életmódváltása, a fogyasztók étkezési szokásainak megváltozása, illetve a fogyasztók növekvő elégedetlensége a nyulak tartási körülményeivel kapcsolatban (illetve a nyulak háziállatként való tartásának erősödése). Az

EU-s nyúlhústermelésből Spanyolország 23%-kal, Olasz- és Franciaország 18-18%-kal részesült. Ez a három ország az összes nyúlhústermelés megközelítőleg 60%-át adta. Ezen országokat a Cseh Köztársaság, Németország, Magyarország és Bulgária követte, melyek a termelés megközelítőleg 35%-át adták 2019-ben.

A kereskedelmi adatok áttekintése alapján megállapítható, hogy a legnagyobb nyúlhúsexportőrnek Spanyolország (5700 tonna), Belgium (5100 tonna), Franciaország (4300 tonna), Magyarország (4100 tonna) és Hollandia (2800 tonna) számított 2018-ban (1. táblázat). Ez az öt ország az összes exportált mennyiség 88%-át adta. Az egyéb országok közé sorolható még Olaszország (660 tonna), az Egyesült Királyság (477 tonna) és Németország (458 tonna). A vizsgált (és feltüntetett) országok közül a legnagyobb mértékű exportnövekedés Belgiumban következett be, melyet Magyarország és Spanyolország követett (IndexBox, 2021).

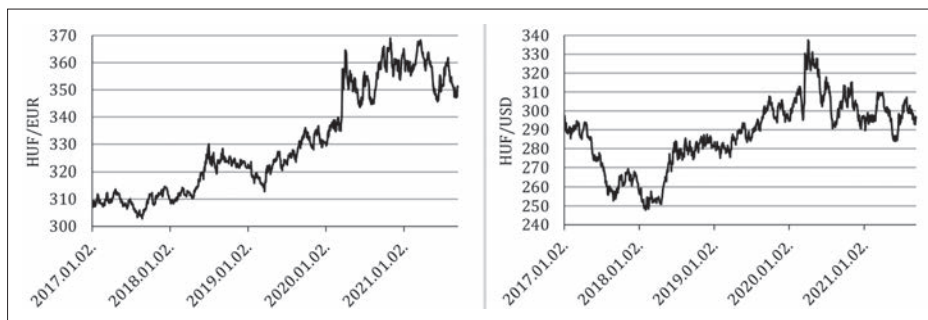
A 2019-es adatok alapján a nyúlhús-export az EU-ban valamelyest csökkent, mivel Franciaországból 6000 tonna, Spanyolországból 5500 tonna, Magyarországból 4700 tonna, míg Belgiumból 4300 tonna nyúl- vagy mezei nyúlhús került ki, mely az összes exportált nyúlhús 81%-át tette ki (IndexBox, 2021). Ezen országokat nagy lemaradással Olaszország (1500 tonna), Hollandia (912 tonna) és Portugália (648 tonna) követte. 2018 és 2019 között a legnagyobb növekedési ütemet Portugália érte el (igaz, itt volt az egyik legalacsonyabb exportmennyiség 2018-ban).

A nemzetközi adatbázisokban az exportra, illetve importra vonatkozó adatok euróban vagy dollárban voltak megadva, azonban a magyar olvasó jobban tudja követni az értékek alakulását a hazai pénznemben, így minden értéket forintban adok meg.

Az egyes időszakokra vonatkozó euró- és dollárárfolyam alakulásánál a Magyar Nemzeti Bank hivatalosan elérhető adat-

I. ábra

A Magyar Nemzeti Bank euró- és dollárárfolyamának alakulása 2017. január 1-től 2021. szeptember 10-ig
(Euro and dollar exchange rates of the Magyar Nemzeti Bank from 01 January 2017 to 10 September 2021)

Megjegyzés: A 2021. év nem tekinthető teljes évnék, mivel 2021.01.01. és 2021.09.10. közötti adatok ismertek.

Forrás: Magyar Nemzeti Bank (MNB, 2021) hivatalos adatai alapján saját szerkesztés

bázisát alkalmaztam, melyet az 1. ábrán mutatok be. Minden bemutatott adat esetén az adott időszakra vonatkozó euró- és dollárárfolyammal kalkuláltam.

Az exportérték az Európai Unióban megközelítőleg 40 milliárd forint volt 2018-ban (1. táblázat). A legnagyobb összeg Magyarországon (8,55 milliárd Ft), Franciaor-

I. táblázat
A nyúlhúsexport nagysága az Európai Unió néhány országában 2018-ban
(The volume of rabbit meat exports in some countries of the European Union in 2018)

Területi megnevezés (1)	Export nagysága	
	milliárd Ft (2)	tonna (3)
Magyarország (4)	8,550	4 700
Franciaország (5)	8,260	6 000
Belgium (6)	7,375	4 300
Spanyolország (7)	7,716	5 500
Hollandia (8)	1,272	912
Portugália (9)	0,912	648
Olaszország (10)	2,100	1 500
Egyéb országok (11)	3,815	4 808
Európai Unió (12)	40,000	25 308

Territorial designation (1), billion HUF (2), tons (3), Hungary (4), France (5), Belgium (6), Spain (7), Netherlands (8), Portugal (9), Italy (10), Other countries (11), European Union (12)

Forrás: IndexBox (2021) adatai alapján saját szerkesztés

szágban (8,26 milliárd Ft) és Belgiumban (7,375 milliárd Ft) volt. Ez a három ország az összes nyúlhúsexport értékének megközelítőleg 60%-át adta. A fennmaradó 30%-on Spanyolország, Hollandia, Olaszország és Portugália osztozott.

Természetesen ezen összegek vizsgálatánál figyelembe kell venni azt, hogy egész nyúl vagy darabolt termékek kerülnek-e értékesítésre. Ennek oka, hogy azokban az országokban, ahol az egész nyulat adják el, ott az azonos mennyiség esetén kisebb árbevételhez lehet jutni. Ahol azonban darabolt termékek kerülnek értékesítésre, ott sokkal magasabb lesz az árbevétel, mivel az értékesebb hústermékek drágábban kerülnek eladásra. Az Európai Unió tagállamai közül a legnagyobb exportőrnek számító Spanyolországban kis súlyban vágják a nyulat (ekkor még kevesebb rajtuk a hús), így természetesen alacsonyabb áron tudják a húst értékesíteni. Ezzel szemben Magyarország a legigényesebb svájci és német piacra adja el a legtöbb darabolt (esetenként félig feldolgozott) terméket, ezért magasabb árbevételhez tud jutni.

A következő lépésben az exportpiaci átlagárakat vizsgáltam meg. Ennek az árnak a meghatározásánál a hivatalos adatszolgáltatók figyelembe veszik a darabolt

termékek legalacsonyabb és legmagasabb ár-értékét, az egész nyúl (szakkifejezéssel karkasz) árat, illetve a csontozott és csontozatlan húsrát egyaránt. Külön arra vonatkozóan, hogy mennyibe kerül az Európai Unió tagországaiban a teljes karkasz, vagy a hátsó láb kicsontozva vagy anélkül, vagy a gerinc kicsontozva vagy anélkül nem lehet összehasonlítható adatokat találni. Az egyes tagországok egy összefoglaló árat, az úgynevezett exportpiaci árat határozzák meg a nyúlhúsról vonatkozóan. Ez az ár az, mellyel az egyes európai uniós tagországok összehasonlíthatóvá válnak. Az exportpiaci árak vizsgálata esetén látható, hogy egy kilogramm nyúlhús átlagos ára 1640 Ft volt 2018-ban (Európai Unió összes tagállama alapján), mely 19%-os növekedést mutatott a 2017-es adatok alapján (IndexBox, 2020). Az exportpiaci árak 2018-ban Magyarországon (1900 Ft/kg) és Hollandiában (1797 Ft/kg) voltak a legmagasabbak. Ezzel szemben a legalacsonyabb ár Spanyolországban (1324 Ft/kg) és az Egyesült Királyságban (1467 Ft/kg) volt. Látható, hogy a legmagasabb és a legalacsonyabb ár közti távolság 576 Ft volt. A 2007–2018-as időszakot tekintve a legjelentősebb növekedés Magyarországon volt, a többi országban csak szerény emelkedés volt tapasztalható.

Az EU-ban 2019-es adatok alapján a nyúlhús exportára átlagosan 1514 Ft volt kilogrammonként. Ez megközelítőleg 126 Ft-tal, azaz 7,68%-kal volt alacsonyabb az előző évhez képest, azaz enyhe csökkenés figyelhető meg. Az EU-s tagállamok közül a legmagasabb árral Hollandia (2108 Ft/kg), míg a legalacsonyabb árral Olaszország (1105 Ft/kg) rendelkezett 2019-ben.

Az export mellett az importot is célszerű megvizsgálni az EU-ban. Az elmúlt évek adatai alapján szinte minden évben azonos volt az import mennyisége (~28 ezer tonna, mely 45 milliárd Ft értékű). A 2005–2018-as időszakban a legmagasabb 2008-ban (34 ezer tonna, mely megközelítőleg 56 milliárd Ft értékű) volt. A legtöbb nyúlhúst

importáló országok 2018-ban Németország (8100 tonna), Belgium (5300 tonna) és Olaszország (2900 tonna) voltak. Az importált nyúlhús mennyiségének fele is Németországba, Belgiumba és Olaszországba került, majd Portugália (2600 tonna), Franciaország (2000 tonna) és a Cseh Köztársaság (1600 tonna) következett a sorban (IndexBox, 2020). Az összes import 80%-a ebbe a hat országba került. A vizsgált országok közül a legjelentősebb növekedési ütemet a Cseh Köztársaság mutatta.

Az importált nyúlhús értékének vizsgálata esetén megállapítható, hogy az Európai Unióban a FAO adatbázisa alapján a legnagyobb importpiaccal Németország (14,455 milliárd Ft), Belgium (9,145 milliárd Ft) és Olaszország (3,835 milliárd Ft) rendelkezett (FAO, 2021a). Ez a három ország a teljes importösszeg megközelítőleg 60%-át tette ki 2018-ban. Ezen országokat az import összege alapján Portugália, Franciaország, a Cseh Köztársaság, Spanyolország és Hollandia követte (mely országok a teljes importérték 25%-át adták).

Az importnyúlhús átlagos ára az EU-ban 2018-ban 1577 Ft volt kilogrammonként, mely az előző évhez képest 11%-os növekedést mutatott. Az importáló országokat vizsgálva azonban nagy különbségeket vehetünk észre, mivel az importnyúlhús ára Hollandiában volt a legmagasabb (1842 Ft/kg), míg a legalacsonyabb Portugáliában (1188 Ft/kg). A 2005–2018 közötti időszakot vizsgálva a legjelentősebb importár-növekedés Belgiumban figyelhető meg.

A nyúlhús fogyasztás vizsgálatakor megállapítható, hogy 2019-ben a legnagyobb mennyiséget Spanyolországban (51 ezer tonna), Olaszországban (45 ezer tonna) és a Cseh Köztársaságban (40 ezer tonna) fogyasztották. Ez a három ország az európai uniós teljes fogyasztás (239 ezer tonna) megközelítőleg 57%-át tette ki. Abban az esetben, ha értékben szeretnénk kifejezni a nyúlhúspiac alakulását, akkor azt tapasztaljuk, hogy Németország (73,455 milliárd

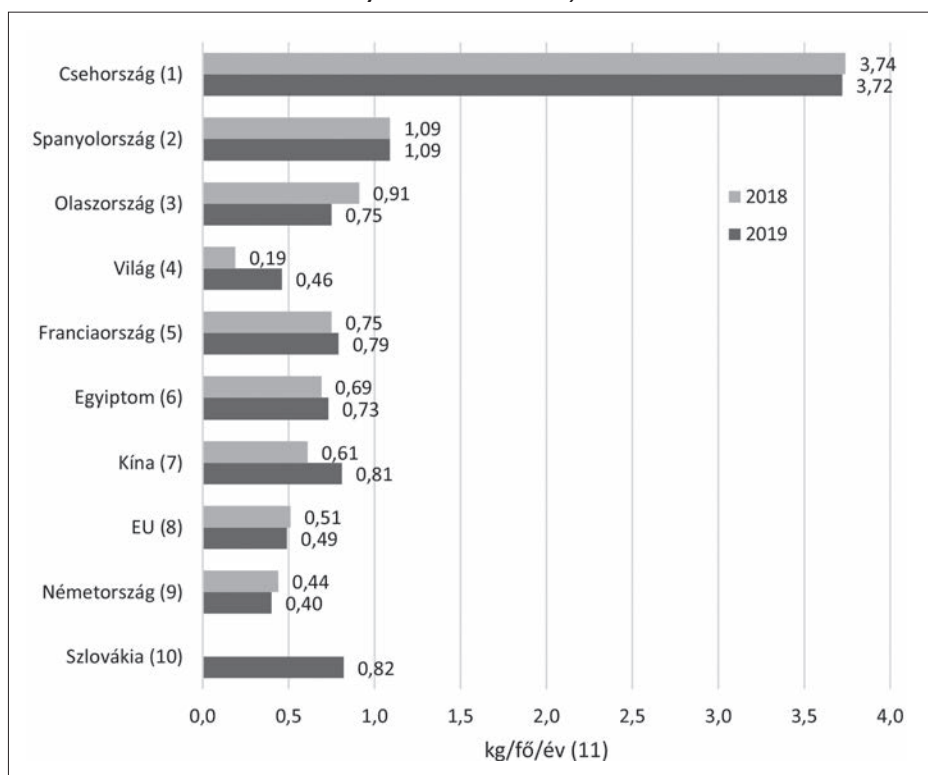
Ft), Spanyolország (62,835 milliárd Ft) és Olaszország (56,935 milliárd Ft) követte egymást, mely három ország az EU teljes nyúlhúspiacának 58%-át tette ki. A további országok, ahol még jelentősebbnek tekinthető a nyúlhús fogyasztás: Franciaország, Németország, Bulgária és Szlovákia (együttes részarányuk 36%).

A nyúlhús fogyasztási adatok után fontosnak és informatívnak találtam az egy főre eső éves nyúlhús fogyasztás vizsgálatát. A tendenciák bemutatásánál csak a két szélső év adatait tüntettem fel, de az összefüggéseket az adott időszakra állapítom meg. Az egy főre jutó éves nyúlhús fogyasztás

(2. ábra) a teljes hús fogyasztás kis részét teszi ki a világon (0,19 kg/fő/év). Az Európai Unióban ugyanez a számérték már magasabb, mivel 0,51 kg nyúlhúst fogyasztott egy átlagos EU-s polgár a vizsgált évben. Összehasonlításként megnéztem Magyarország nyúlhús fogyasztási adatait is, mely a világ átlaga alatt található (0,1 kg/fő/év) (KSH, 2020). Érdekesnek tekinthető az adatok ismerete mellett, hogy a legtöbb húst termelő Kínában az egy főre jutó nyúlhús fogyasztás csak 0,61 kg volt évente (FAO, 2021b).

A 2019-es adatokat vizsgálva látható, hogy a világon az egy főre jutó nyúlhús fogyasztás 0,46 kg-ra növekedett.

2. ábra
A nyúlhús fogyasztás alakulása a különböző területi egységeken 2010-ben és 2018-ban,
kg/fő/év
(Development of rabbit meat consumption in different territorial units expressed in kg / person / year in 2010 and 2018)

Czech Republic (1), Spain (2), Italy (3), World (4), France (5), Egypt (6), China (7), EU (8), Germany (9), Slovakia (10) kg/person/year (11)

Forrás: A Trends in meat production (2018), EU (2017) és a FAO (2021b) adatai alapján saját kalkuláció

Az EU-ban továbbra is vezető helyen Csehország szerepel (3,72 kg/fő/év), melyet Spanyolország (1,09 kg/év/fő), Szlovákia (0,82 kg/év/fő) és Olaszország (0,75 kg/év/fő) követ (2. ábra).

A magyarországi nyúlállomány, illetve a külkereskedelem vizsgálata az elmúlt 5 évben

Magyarország külkereskedelmi szerepe nyúlhúsból meghatározó maradt az európai uniós tagországoknál. A magyarországi termelést és az árakat a nemzetközi piacok befolyásolják. Hazánk külkereskedelmi pozíciója néhány évtizeddel ezelőtt erősebb volt, azonban jelentősége napjainkra már csak az Európai Unió tagállamaiban tekinthető meghatározónak. A magyarországi nyúlhús felvevőpiacának leginkább ma Nyugat-Európa számít, főleg Svájc. Kisebb, szinte elenyésző jelentősége van Francia-, Olasz- és Németországnak, valamint a Benelux-államoknak. A hazai termelés java magasan feldolgozott terméként kerül ki a felvevő országba (Gönczi, 2019). Olaszországnak csak a rendszerváltás körüli évekig volt vezető szerepe a nyúlhús exportpiacán (Trocino és Xiccato, 2006), azonban a 92%-os részaránya mára lecsökkent 10% alá (az olaszok önellátóvá próbálnak fejlődni). A kiszállított mennyiség mellett fontos az állatjóléti elvárások betartása is, mert egyes országokban az elvárások minél magasabb

szintű betartása eredményez magasabb árat (Szendrő, 2019).

Jelenleg Magyarországon két nagy vágóhíd működik (ezek mellett saját telep is található), melyek a magyarországi telepek állatállományait felvásárolva vágják le és juttatják ki a nyúlhúst az exportpiacokra. Jelenleg a nyúlhúságazat termelése 10 ezer tonna, melyből 500 tonna a kisebb-nagyobb üzemekből kerül ki (kistermelői arány így 5%). A fennmaradó 9500 tonna több mint felét a Terrabbit Kft. állítja elő, míg a fennmaradó részt az Olívia Kft.

A Terrabbit Kft. vágóhídjá Baján található, ahol 2019-ben új csomagolóanyag-raktárt alakítottak ki a felújított nyúlvágóhíd mellé.

Az Olívia Kft. lajosmizsei székhelyű vállalkozás, mely a nyulak hizlalásával, tenyésztésével, takarmánygyártással, valamint nyúlhúsfeldolgozással és értékesítéssel foglalkozik. Hat nyúltelepükön évente bő 1,8 millió nyulat állítanak elő (4500 tonna hús), mely teljes egészében exportra kerül.

A 2. táblázat adataiból megállapítható, hogy minden évben csökkent a nyúlállomány, bár 2017-ről 2018-ra megfigyelhető egy kismértékű emelkedés is (Magro.hu, 2018), de ez csak erre az egy évre volt jellemző, 2019-re visszatért az állomány a 2017-es szintre.

A 2. táblázatban szereplő adatokat a KSH

2. táblázat

Magyarország nyúlállományának változása szervezeti formák szerint (Changes in the Hungarian rabbit population by organizational forms)

1000 db

Szervezeti formák (1)	Időszak (2)				
	2015. június (3)	2016. június (4)	2017. június (5)	2018. június (6)	2019. június (7)
Mindösszesen (8)	1659,3	1320,6	1174,0	1235,6	1197,3
Gazdasági szervezetek (9)	1059,8	827,9	787,3	922,3	900,2
Egyéni gazdaságok (10)	599,5	492,7	386,8	313,3	297,1

Organizational forms (1), Period (2), June 2015 (3), June 2016 (4), June 2017 (5), June 2018 (6), June 2019 (7), All (8), Business organizations (9), Individual farms (10)

Forrás: saját szerkesztés a Központi Statisztikai Hivatal legfrissebb adatai alapján

hivatalosan elérhető adatbázisából gyűjtöttem össze. A táblázatban szereplő gazdasági szervezetek a jogi és nem jogi személyiségű vállalkozásokat jelentik, míg az egyéni gazdaságok a mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozó háztartás és adószámmal rendelkező egyéni vállalkozásokat jelentik.

2015-ben a magyarországi nyúlállomány kétharmada a gazdasági szervezeteknél, egyharmada az egyéni gazdaságokban volt megtalálható. 2019-re az arányok módosultak, mivel a gazdasági szervezetek aránya elérte a 75%-ot, ugyanis míg a gazdasági szervezetek állománya 4%-kal, addig az egyéni gazdaságoké 16%-kal csökkent évente.

A magyarországi nyúlállomány 2015-ben 1,7 millió darab körül volt, mely 2019-re 1,2 millió darabra csökkent (az éves átlagos csökkenés nagysága 7,83% körüli). A régiós vizsgálat esetében megállapítható, hogy 2015-ben a legjelentősebb állatállománnyal a Dél-Alföld régió rendelkezett (830 ezer darab), melyet nagy lemaradással követett a Dél-Dunántúl (237,7 ezer darab), az Észak-Alföld (181,4 ezer darab) és a Közép-Magyarország (175,5 ezer darab) régió. Észak-Magyarország, a Közép- és

Nyugat-Dunántúl régió állatállománya minimálisnak tekinthető (3. ábra).

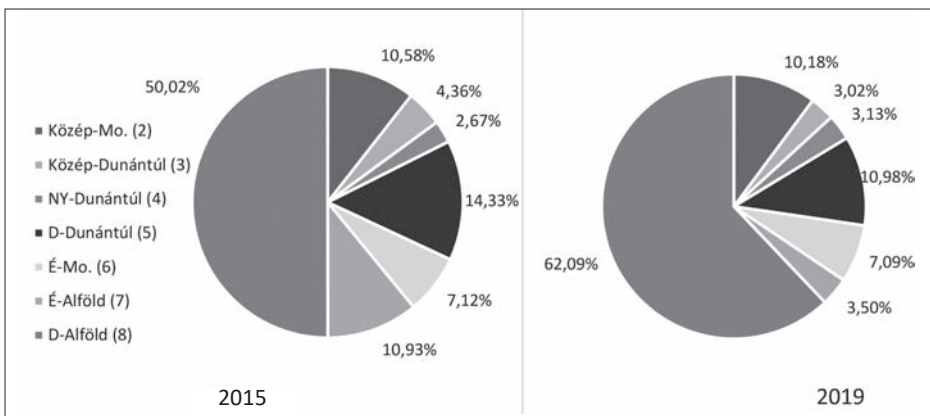
2019-re a Dél-Alföld régió nem vesztette el vezető szerepét, mivel a magyarországi (1197,3 ezer darab) állatállomány 62%-a a Dél-Alföld régióban volt ebben az évben. A Dél-Dunántúl régió és a Közép-Magyarország régió nagyságrendileg azonos állatállománnyal rendelkezett (a magyarországi nyúlállomány 11-11%-a). Az Észak-Magyarország régió 7%-os, az Észak-Alföld, a Nyugat- és Közép-Dunántúl régió pedig 5% alatti részaránnyal rendelkezett a magyarországi nyúlállományból.

Minden régióban megfigyelhető a csökkenés, bár eltérő mértékben (3. és 4. táblázat). A legnagyobb átlagos csökkenés az Észak-Alföld régióban következett be a vizsgált 5 év adatai alapján, 2015-ről 2019-re évente átlagosan 30%-os csökkenés figyelhető meg.

A Közép- és Dél-Dunántúl régióban 13-15%-os, a Közép- és Észak-Magyarország régióban 8-9%-os, míg a Nyugat-Dunántúl és Dél-Alföld régióban 3-4%-os éves átlagos csökkenés figyelhető meg a nyúlállományban. A Magyarország egész területét

3. ábra

A magyarországi nyúlállomány régiós szintű részaránya 2015-ben és 2019-ben
(*The share of the Hungarian rabbit population at the regional level in 2015 and 2019*)

Central Hungary (2), Central Transdanubia (3), Western Transdanubia (4), Southern Transdanubia (5), Northern Hungary (6), Northern Great Plain (7), Southern Great Plain (8)

Forrás: saját szerkesztés a KSH adatbázisa alapján

3. táblázat

A magyarországi nyúlállomány alakulása az egyes régiókban
(Development of the Hungarian rabbit population in the individual regions)

ezer db

Terület (1)	Időszak (10)				
	2015	2016	2017	2018	2019
Magyarország (2)	1659	1321	1174	1236	1197
Közép-Magyarország (3)	175,5	148,2	116,0	117,5	121,9
Közép-Dunántúl (4)	72,3	73,6	54,4	42,3	36,2
Nyugat-Dunántúl (5)	44,3	50,5	48,4	29,6	37,5
Dél-Dunántúl (6)	237,7	157,1	141,0	143,9	131,5
Észak-Magyarország (7)	118,2	93,4	87,6	93,8	84,9
Észak-Alföld (8)	181,4	105,0	86,6	52,3	41,9
Dél-Alföld (9)	829,9	692,8	640,0	756,1	743,5

Area (1), Hungary (2), Central Hungary (3), Central Transdanubia (4), Western Transdanubia (5), Southern Transdanubia (6), Northern Hungary (7), Northern Great-Plain (8), Southern Great-Plain (9), Period (10)

Forrás: saját számítás a KSH adatai alapján

4. táblázat

A magyarországi nyúlállomány változása az előző évhez képest az egyes régiókban (előző év = 100%)
(Change in the Hungarian rabbit population compared to the previous year in each region (previous year = 100%))

százalék

Terület (1)	2015	2016	2017	2018	2019
Magyarország (2)	–	79,59	88,90	105,25	96,90
Közép-Magyarország (3)	–	84,44	78,27	101,29	103,74
Közép-Dunántúl (4)	–	101,80	73,91	77,76	85,58
Nyugat-Dunántúl (5)	–	114,00	95,84	61,16	126,69
Dél-Dunántúl (6)	–	66,09	89,56	102,27	91,38
Észak-Magyarország (7)	–	79,02	93,79	107,08	90,51
Észak-Alföld (8)	–	57,88	82,48	60,39	80,11
Dél-Alföld (9)	–	83,48	92,42	118,09	98,33

Area (1), Hungary (2), Central Hungary (3), Central Transdanubia (4), Western Transdanubia (5), Southern Transdanubia (6), Northern Hungary (7), Northern Great-Plain (8), Southern Great-Plain (9)

Forrás: saját számítás a KSH adatai alapján

vizsgálva 7,83%-os éves átlagos csökkenés következett be 2015-ről 2019-re.

Az egy főre jutó tökehúsfogyasztás Magyarországon

Magyarországon az egy főre jutó tökehúsfogyasztást vizsgálva megállapítható, hogy 2010-től 2018-ig folyamatos volt a növekedés: 2010-ben 53,1 kg, míg 2018-ban 63,8 kg volt az egy főre jutó éves fogyasztás, ami évi 2,32%-os átlagos növekedésnek felel meg. A múltbéli adatok ismeretében az Anyag és módszertan részben leírt elméleti módszertan szerint az előrejelzés alapján évente átlagosan 1,1-1,3 kg éves fogyasztás-növekedés várható hazánkban a jövőben (a vizsgált időszak 2010–2018).

A teljes húsfogyasztásból a legmagasabb részaránnyal a baromfihús rendelkezett (2010-ben 16,5 kg/fő/év; 2018-ban 20,9 kg/fő/év) egy lakosra levetítve (4. ábra), melyet a sertéshús követett (2010-ben 15,7 kg/fő/év; 2018-ban 18,3 kg/fő/év).

Ez a két húsféle a fogyasztás megközelítőleg 60%-át tette ki. A marha- és borjúhús, valamint a juh-, kecske-, nyúl- és egyéb húsfogyasztás minden vizsgált évben

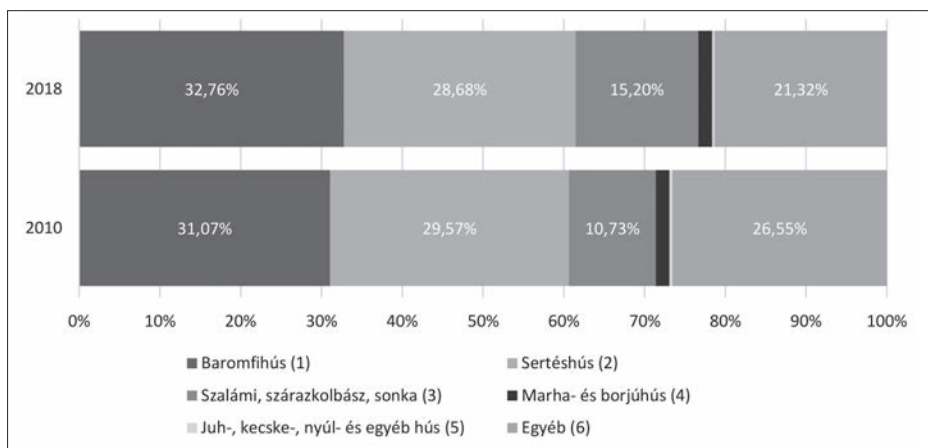
minimális mennyiséget tett ki (marha- és borjúhús 2010-ben 0,9 kg/fő/év, míg 2018-ban 1,1 kg/fő/év; juh-, kecske-, nyúl- és más húsféle 2010-ben és 2018-ban is 0,2 kg/fő/év). Az egyéb húsfajták (belsősegek, az egyéb húsárak és a húskonzervek) részaránya az elfogyasztott húsfajtákból minden évben 20-25% körül volt.

2010 és 2018 között a legnagyobb éves átlagos növekedés (6,87%) a szalámi, a szárazkolbász és a sonka fogyasztása esetén figyelhető meg. Ugyanebben az időszakban baromfihúsnál 3%, sertéshúsnál 1,93%, míg marha- és borjúhúsnál 2,54% volt az éves növekedés.

A juh-, kecske-, nyúl- és a más húsfélék fogyasztása a KSH hivatalos adatai alapján minden évben átlagosan 0,2 kg/fő volt Magyarországon (kivételet 2012, 2014, 2017).

2010 és 2018 között minden régióban nőtt a húsfogyasztás. 2010-ben a Dél-Alföld, míg 2018-ban az Észak-Alföld régióban fogyasztották a legtöbb húst (ez jóval magasabb az országos egy főre levetített húsfogyasztáshoz képest). A Nyugat-Dunántúl régióban fogyasztottak a legkevesebb húst (5. ábra).

4. ábra
Az egyes állatfajok aránya az összes húsfogyasztáson belül 2010-ben és 2018-ban
(Proportion of each animal species within total meat consumption in 2010 and 2018)

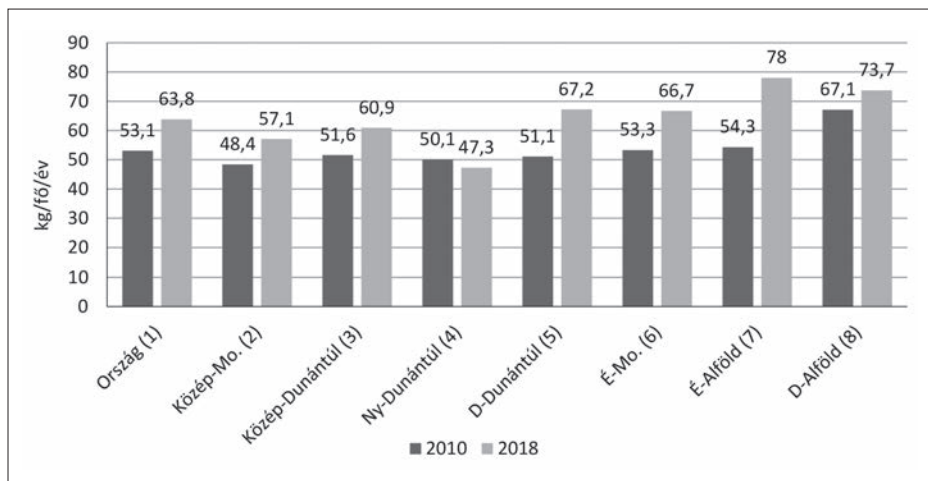

Poultry meat (1) Pork (2), Salami, dry sausage, ham (3) Beef and veal (4), Sheep, goats, rabbits and other meat (5) Other (6)

Forrás: saját kalkuláció a Központi Statisztikai Hivatal legfrissebb adatai alapján

5. ábra

**Az egy lakosra jutó húsfogyasztás régiónkénti alakulása 2010-ben és 2018-ban
(Development of meat consumption per capita by region in 2010 and 2018)**

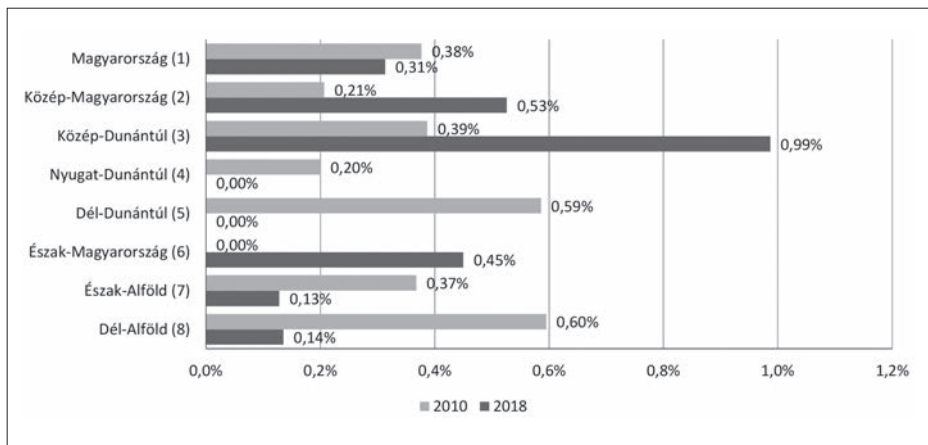

Country (1), Central Hungary (2), Central Transdanubia (3) Western Transdanubia (4) Southern Transdanubia (5) Northern Hungary (6) Northern Great Plain (7) Southern Great Plain (8)

Forrás: saját összeállítás a KSH (2021) adatai alapján

6. ábra

**Az összes húsfogyasztáson belül a juh-, a kecske-, a nyúl- és az egyéb húsok aránya
régióként 2010-ben és 2018-ban
(Proportion of sheep, goat, rabbit and other meats in total meat consumption by region
in 2010 and 2018)**

Hungary (1) Central Hungary (2) Central Transdanubia (3) Western Transdanubia (4) Southern Transdanubia (5) Northern Hungary (6) Northern Great Plain (7) Southern Great Plain (8)

Forrás: saját kalkuláció a KSH legfrissebb adatai alapján

5. táblázat

Az összes húsfogyasztáson belül a juh-, a kecske-, a nyúl- és az egyéb húsok aránya a fővárosban, a megyeszékhelyeken, a községekben és a többi városban 2010-től 2018-ig
(*Proportion of sheep, goat, rabbit and other meats in total meat consumption in the capital, county capitals, municipalities and other cities from 2010 to 2018*)

Év (1)	Főváros (2)	Megyeszékhely (3)	Többi város (4)	Község (5)
2010	0,2%	0,0%	0,4%	0,3%
2011	0,2%	0,2%	0,4%	0,7%
2012	0,7%	0,2%	0,6%	0,7%
2013	0,5%	0,2%	0,4%	0,7%
2014	0,2%	0,6%	0,8%	0,6%
2015	0,0%	0,3%	0,3%	0,6%
2016	0,2%	0,2%	0,5%	0,3%
2017	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%
2018	0,5%	0,2%	0,2%	0,4%

Year (1), capital (2), county seat (3), other town (4), municipality (5)

Forrás: saját kalkuláció a KSH legfrissebb adatai alapján

A juh-, kecske-, nyúl- és egyéb húsfogyasztás minden régióban és minden évben nagyon alacsony volt. 2010-ben az Észak-Magyarország, míg 2018-ban a Nyugat- és Dél-Dunántúl régióban nem volt juh-, kecske-, nyúl és egyéb fogyasztás a KSH hivatalos adatbázisa alapján. 2010-ben a Dél-Alföld (40 dkg/fő/év) és a Dél-Dunántúl régióban (30 dkg/fő/év) fogyasztottak a legtöbb ilyen típusú húst hazánkban. Ezzel szemben a 2018-as hivatalos adatok alapján már a Közép-Dunántúl régió (60 dkg/fő/év) vette át a vezető szerepet, melyet a Közép-Magyarország és Észak-Magyarország régió követett azonos mennyiséggel (30 dkg/fő/év).

A juh-, kecske-, nyúl- és egyéb húsfogyasztás 2010 és 2018 között az egyes régiókban az alábbiak szerint alakult (6. ábra): a juh-, kecske-, nyúl- és egyéb húsok részaránya 2010-ről 2018-ra növekedést mutatott a Közép-Dunántúl (0,60 százalékpont növekedés), az Észak-Magyarország (0,45 százalékpont növekedés) és a Közép-Magyarország régióban (0,32 százalékpont növekedés). Ezen növekedés az egészséges táplálkozásra való odafigyelés egyik jele is lehet.

A Dél-Dunántúl (–0,59 százalékpont), a Dél-Alföld (–0,49 százalékpont), az Észak-Alföld (–0,24 százalékpont) és a Nyugat-Dunántúl régiókban (–0,2 százalékpont) ezzel szemben csökkenés következett be.

Településtípusonként is elvégeztem a vizsgálatokat. Minden településen a baromfi-hús tette ki a legnagyobb arányt (30–33%), melyet a sertéshús (28–30%) követett. Minimális jelentősége van a belsőségeknek, a marha- és borjúhúsnak, illetve a juh-, kecske-, nyúl- és egyéb húsoknak.

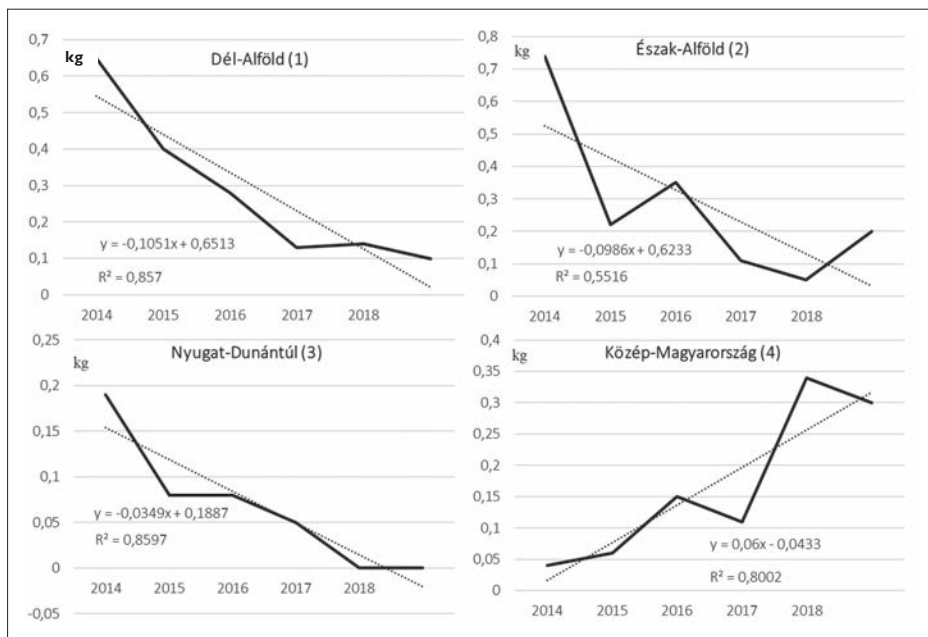
A 2010–2018-as időszakot vizsgálva látható, hogy a nyúlhús részaránya az összes húsfogyasztáson belül inkább a községek-re jellemző. Ennek oka, hogy a községekben és a falvakban gyakoribb a nyúl-tartás (5. táblázat).

A nyúlhús fogyasztására készített előrejelzés Magyarország

A magyarországi nyúlhús fogyasztását a KSH adatbázisa egyben kezeli a juh- és a kecskehússal, így ebben a részben a számításoknál is így közlöm az adatokat. A vizsgált adatok esetén látható, hogy 2019-ben a Közép-Magyarország régióban volt a legmagasabb Magyarországon a nyúl-,

7. ábra

**A magyarországi nyúl-, kecske- és juhhús fogyasztás alakulása a kiemelt régiókban
(Development of rabbit, goat and sheep meat consumption in Hungary in the priority regions)**

Southern Great Plain (1), Northern Great Plain (2), Western Transdanubia (3), Central Hungary (4)

Forrás: saját szerkesztés a KSH adatbázisa alapján

kecske- és juhhús fogyasztása (0,3 kg/fő/év), a többi régióban alacsonyabb vagy elhanyagolható volt a mennyisége.

A régiós vizsgálat alapján 4 régiót emeltem ki, ahol a múltbeli adatok alapján előre jelezhető a következő évi (esetünkben 2020, ami még nem ismert) fogyasztási adata (7. ábra). A Dél- és Észak-Alföld régióban, illetve a Nyugat-Dunántúl régióban csökkenés jelezhető előre a múltbeli adatok alapján. A Dél-Alföld régióban (86%-os biztonsággal megállapítható) 0,1 kg-mal, a Nyugat-Dunántúl régióban (86%-os biztonsággal megállapítható) 0,03 kg-mal, míg az Észak-Alföld régióban (56%-os biztonsággal) 0,1 kg-mal csökkenhet 2020-ra a nyúl-, a kecske- és a juhhús közös fogyasztási mennyisége. A Közép-Magyarország régióban már növekedés jelezhető előre (80%-os biztonsággal) 0,06 kg-mal 2020-ra. Az előrejelzés alap-

ján tehát a Dél-Alföld régióban 0,021 kg/fő/év, az Észak-Alföld régióban 0,032 kg/fő/év, a Nyugat-Dunántúl régióban 0,0 kg/fő/év, míg a Közép-Magyarország régióban 0,32 kg/fő/év nyúl-, kecske- és juhhús fogyasztás jelezhető előre.

KÖVETKEZTETÉSEK

Az elkészített kutatási anyagomban a nyúlhús részesedését a húsfogyasztáson belül, illetve a nyúlhússal kapcsolatos export- és importpiacot is bemutattam az EU-ban és Magyarországon egyaránt. A vizsgálat eredményeként megállapítottam, hogy a hazai nyúlhús fogyasztás minimálisnak, az ágazat inkább exportorientált ágazatnak tekinthető (a feldolgozásra kerülő állomány több mint 95%-a kerül külföldre). A magyarországi nyúlhús felvevőpiacának leginkább ma Nyugat-Európa számít, főleg Svájc. Kisebb, szinte elenyésző jelentősége

van Francia-, Olasz- és Németországnak, valamint a Benelux államoknak.

Mivel a nyúl húsa a modern élelmezés iránti igényeknek megfelel (gazdag fehérjében, telítetlen zsírsavakban, bizonyos vitaminokban és ásványi anyagokban), ezért fontosnak tartottam statisztikai számításokkal/kimutatásokkal alátámasztva bemutatni a világ, az Európai Unió és Magyarország nyúlhúspiacának alakulását. Az ágazat áttekintése során látható, hogy a nyúlhús fogyasztás átlagos nagysága 2019-ben egy főre vetítve a világon 0,46 kg, addig az Európai Unió tagországaiban átlagosan 0,73 kg. Ezen értékek természetesen alacsonyabbak, mint a többi húsféleség esetén, azonban a hivatalos adatbázisok alapján minimális növekedés látható a nyúlhús fogyasztás mennyiségében mind a világon, mind az Európai Unióban. A magyarországi adatok vizsgálata esetén megállapítható, hogy 2010-ről 2018-ra a Közép-Magyarország, illetve a Közép-Dunántúl régióban következett be nagyobb

részarány-növekedés az összes húsfogyasztáson belül a juh-, a kecske-, a nyúl- és az egyéb húsok esetén. Külön számításokat végeztem az összes húsfogyasztáson belül a juh-, a kecske-, a nyúl- és az egyéb húsok arányára vonatkozóan a fővárosban, a megyeszékhelyeken, a községekben és a többi városban. A 2010–2018-as időszakot vizsgálva látható, hogy a nyúlhús magasabb részaránya az összes húsfogyasztáson belül inkább a községekre jellemző. Ennek oka, hogy a községekben és a falvakban gyakoribb a nyúltartás.

A nyúlhús fogyasztásának növekedése érdekében minden évben találkozhatunk nyúlhús fogyasztást ösztönző programokkal/kampányokkal, melynek hatására minimális emelkedés figyelhető meg. Véleményem szerint ezeket a kampányokat süríteni kellene. Külön figyelmet kellene fordítani a fiatal, a középkorú és az idősebb korosztályra, s minden korosztályt az életkorának megfelelő módon kellene megismertetni a nyúlhús előnyeivel.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

- Bodnar, K., Makra, L., Bodnar, G. & Privoczki, Z. I. (2019). A review on environmental management of rabbit production. *Lucrari stiintifice management agricol*, 21(1) 5–12., 8.
- Csipkés, M. (2020). *A sport- és rekreációs szervezés, valamint a sportszervező szakos hallgatók statisztika példatára megoldással*. Debreceni Egyetemi Kiadó.
- European Commission (2015). *Report from the Commission to the European Parliament and the Council Regarding the Mandatory Indication of the Country of Origin or Place of Provenance for Milk, Milk Used as an Ingredient in Dairy Products and Types of Meat Other than Beef, Swine, Sheep, Goat and Poultry Meat*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0205&from=EN>
- European Commission (2017). *Commercial Rabbit Farming in the European Union. Overview report of the directorate-general for health and food safety on commercial farming of rabbits in the European Union*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5029d977-387c-11e8-b5fe-01aa75ed71a1/language-en>
- FAO (2021). *FAO database*. (2021.02.14.) <http://www.faostat.fao.org>
- FAO (2021). *Rabbit meat, producer price*. (2021.02.07.) <http://www.fao.org/faostat/en/#data/PP>
- Gönczi, K. (2019. április 11.). *Nyúl: a svájciakon múlt a hazai szektor sorsa*. <https://www.agrarszektor.hu/allat/nyul-a-svajciakon-mult-a-hazai-szektor-sorsa.13709.html>
- Hunyadi, L. és Vita, L. (2006). *Statisztika közgazdászoknak (Statisztikai módszerek a társadalmi és gazdasági elemzésekben)*. Központi Statisztikai Hivatal. Akadémiai Nyomda.
- Hunyadi, L. és Vita, L. (2008a). *Statisztika I*. Aula Kiadó.
- Hunyadi, L. és Vita, L. (2008b). *Statisztika II*. Aula Kiadó.

- IndexBox (2020). *2020-2025 Global Rabbit Meat Market Report - Production and Consumption Professional Analysis (Impact of COVID-19)*. ID: Maia-16822069. p. 103., 24-Nov-2020
- IndexBox (2021): *EU - Rabbit Or Hare Meat - Market Analysis, Forecast, Size, Trends and Insights*.
- KSH (2020). *Magyarország számokban, 2019*. Központi Statisztikai Hivatal. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mosz/mosz19.pdf>
- KSH (2021). *Az egy főre jutó éves ételkészlet-fogyasztás mennyisége jövedelmi tizedek (decilisek), régiók és a települések típusa szerint (2010–)* (2021.02.17)*. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc023d.html
- Külföldön végzik a magyar nyulak 90 százaléka.* (2019. szeptember 19.) Sokszínű Vidék. <https://sokszinuvidek.24.hu/mozaik/2019/09/19/magyar-orias-nyul-fogyasztas-export/>
- Li, S., He, Z., Li, H. (2016). The current situation and developing prospects of packaging of Chinese rabbit meat product; *Proceedings of the 11th World Rabbit Congress*; Qingdao, China. 15–18 June 2016; pp. 969–972.
- Mammeri, M. & Legendre, H. (2020). *Boosting rabbit farming productivity and profits*. <https://www.allaboutfeed.net/animal-feed/feed-additives/boosting-rabbit-farming-productivity-and-profits/>
- MNB (2021). Magyar Nemzeti Bank devizánkénti hivatalosan lekérdező felülete. (2021.09.10.) <https://www.mnb.hu/arfolyam-lekerdesez>
- Sándorné Kriszt, É., Varga, E., Veitzné Kenyeres, E., Korpás, A.-né és Csernyák, L. (1997). *Általános statisztika II. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.*
- Szakály, Z., Szigeti, O., Szente, V. & Polereczki, Zs. (2009). Consumer habits on the market of Hungarian beef and rabbit meat. *Proceedings of the 4th Aspects and Visions of Applied Economics and Informatics*; Debrecen, Hungary. 26–27 March 2009.
- Szendrő, K. (2015). A világ és Magyarország nyúlhústermelése és külkereskedelme. *Gazdálkodás*, 59(2), 114–126.
- Szendrő, K. (2016). Consumer perceptions, concerns, and purchasing practices of rabbit meat in Hungary. *J. Food Prod. Mark.*, 22(6), 683–693. <https://doi.org/10.1080/10454446.2015.1121437>
- Szendrő, K., Szabó-Szentgróti, E. & Szigeti, O. (2020). Consumers' Attitude to Consumption of Rabbit Meat in Eight Countries Depending on the Production Method and Its Purchase Form. *Foods*, 9(5), 654. <https://doi.org/10.3390/foods9050654>
- Szendrő, Zs. (2019). A házinylak nagyüzemi tartásának minimális állatvédelmi követelményei. *Acta Agraria Kaposváriensis*, 23(1), 1–21. <https://doi.org/10.31914/aak.2293>
- Szendrő, Zs., Trocino, A., Hoy, St., Xiccato, G., Villagrà, A., Szendrő, K. & Maertens, L. (2019). A review of recent research outcomes about the housing of farmed domestic rabbits: Reproducing does. *World Rabbit Sci.*, 27(1), 1–14. <https://doi.org/10.4995/wrs.2019.10599>
- Trends in meat production.* (Last Updated: September, 2018). (2021.02.16.) <https://animalcharityevaluators.org/research/other-topics/trends-in-meat-production/#fao-tons-of-meat>
- Trocino, A. & Xiccato, G. (2006). Animal welfare in reared rabbits: A review with emphasis on housing systems. *World Rabbit Sci.*, 14(2), 77–93. <https://doi.org/10.4995/wrs.2006.553>
- Trocino, A., Cotozzolo, E., Zomeño, C., Petracchi, M., Xiccato, G. & Castellini, C. (2019). Rabbit production and science: The world and Italian scenarios from 1998 to 2018. *Ital. J. Anim. Sci.*, 18(1), 1361–1371. <https://doi.org/10.1080/1828051X.2019.1662739>
- Trocino, A., Xiccato, G., Majolini, D. & Fragkiadakis, M. (2008). Effect of cage floor and stocking density on growth performance and welfare of group-housed rabbits. *Proc. 9th World Rabbit Congress*, Verona, Italy, 1251–1255.

DEVELOPMENT OF THE RABBIT MEAT MARKET AND PER CAPITA RABBIT MEAT CONSUMPTION

By: Csipkés, Margit

Keywords: meat consumption, healthy eating, export-import, meat products, forecast
JEL: Q11, Q13, Q19

Due to its low cholesterol and high protein content, rabbit meat can be a good alternative for human nutrition, so it is worthwhile to review the development of the rabbit meat market and rabbit meat consumption in Hungary (in addition to poultry, pigs, etc.).

Based on the officially available FAO databases, it can be seen that not only the world-wide, but also in the EU and Hungary, there are less rabbits sold. The consumption of rabbit meat is also low in the world, in the European Union and in Hungary. Per capita rabbit meat consumption was 0.46 kg in the world in 2019. In the leading EU countries: in the Czech Republic (3.72 kg / person / year), in Spain (1.09 kg / year / person), in Slovakia (0.82 kg / year / person) and in Italy (0.75 kg / person / year).

According to the FAO database, rabbit meat consumption accounted for approximately 3% of total meat consumption in the European Union in 2019. In the EU, 234,000 tons of rabbit or hares were produced in 2019, which was 8.94% lower than in the previous year. The reasons for this, in my opinion, are the negative effects of the economic crisis, the change in the lifestyles of consumers, the eating habits of consumers, and the growing dissatisfaction of consumers with the situation of rabbits in their daily lives. Spain accounted for 23% and Italy and France for 18-18% of EU rabbit meat production. These 3 countries accounted for approximately 60% of total rabbit meat production. These countries were followed by the Czech Republic, Germany, Hungary (Hungarian rabbit

meat production is strongly export-oriented) and Bulgaria, which accounted for approximately 35% of production in 2019.

The review of the export-import market had to consider whether whole rabbits or cut products are sold. This is because in countries where the whole rabbits are sold, there may be lower proceeds for the same quantity. However, where cut products are sold there will be much higher proceeds as more valuable meat products will be sold at a higher price. In Spain, the largest exporter in the European Union, rabbits are slaughtered at a lower weight, so they can, of course, sell their meat at a lower price. In contrast, Hungary sells most of its cut products to the most demanding Swiss and German markets, so it can achieve higher sales revenue.

In my research, I also made a forecast about the consumption of Hungarian rabbit meat in Hungary. In the case of the examined data, it can be seen that in 2019 the consumption of rabbit, goat and sheep meat was the highest in the Central Hungarian region (0.3 kg / person / year), the amount was lower or negligible in the other regions.

Based on the regional analysis, it can be stated that a minimal decrease can be predicted in the Southern and Northern Great Plain region and in the Western Transdanubia region, while a minimal increase can be predicted in the Central Hungarian region based on past data.